

VJAČESLAV PJECUH

Ruske anekdote

V tistih znamenitih časih, ko naši ljudje niso smeli potovati v bolj ali manj eksotične kraje in jim ni ostalo drugega, kot da so, denimo, na besedo verjeli, da Kanarsko otočje res obstaja, je posadka čitinskega aviooddelka vendarle letala na progi Magadan-Ufa. Potniki so se zagnali v letala, vzleteli, se udobno namestili in se že razživeli v veselem pričakovanju zajtrka na letalu – ki je v tistih časih predstavljal pravi dogodek –, ko je nenadoma neki državljani, sicer popolnoma neopazen kot kakšen sosed iz istega nadstropja, vstal s svojega sedeža, se odkašljal in rekel:

“Vsi ostanite na svojih mestih! Ob najmanjšem poskusu odpora – vas ne bo več!”

In s temi besedami je iz žepa na suknjiču potegnil ročno bombo tipa F-1.

Potnikom je postalo jasno, da gre za ugrabitev in da bo letalo neizogibno spremenilo smer leta, ker pa na letalu zbrani ljudje niso bili ravno od muh, bili so večinoma varnostniki, se ni pojavilo nič paniki podobnega in nekdo je celo vprašal:

“In ... kam letimo?”

Ugrabitelj je odvrnil:

“Letimo, tovariši, v Pakistan. Predvsem, ker drugje nikjer ne sprejemajo več, v Pakistanu pa menda še sprejemajo, pa tudi zato, ker je ta islamska država proti nam sovražno nastrojena.”

“Zakaj pa?” je rekel nekdo izmed potnikov. “Saj spada Pakistan v naš krog!”

“To pa ne!” se je oglasil drugi. “Saj je to čisto prava tujina, tam je ljubezen na prodaj, dekadentno glasbo in izobilje blaga za vsakdanjo rabo imajo in vseh vrst druge poceni zabave!”

“Joj, koliko bo potem vtisov, spominov, raznih pogovorov, saj to ni kar tako – poletimo v Pakistan! Veleizdaje domovine pa nas po vsej verjetnosti tudi ne bodo obdolžili!”

Med sedeži je zašumelo veselo mrmranje, saj se je vsem zazdelo silno mikavno nekaznovano potovati v tujino, in to še za enak denar, brez formalnosti in ne glede na socialni status družine. Navdušenje je bilo tolikšno, da ni bilo nikomur žal niti zajtrka, ki ga zaradi višje sile pač ne bodo dobili.

“Škoda je le,” je rekel eden od potnikov, “da nam živ bog ne bo verjel, da smo bili v tujini, rekli bodo: Ne nakladaj!”

“Jaz pa mislim, da bodo verjeli, če bomo, seveda, prinesli kot stvarni dokaz kakšen spominek.”

“Tako je ... treba je kupiti spominek. A samo s čim?!”

“Pa res, te naše rublje Pakistanci sprejemajo?”

“Ne verjamem! Občutek imam, da bomo morali rublje zamenjati.”

“Kaj pa če jih ne menjajo?”

“Naših slovityh kolimskih* rubljev?! Samo poskusijo naj ne zamenjati!”

Tako vneto so razpravljali, da so čisto pozabili na ugrabitelja, nekako odrinili so ga v ozadje. Na obrazu se mu je celo zarisalo nekaj med razočaranjem in užaljenostjo, in šele ko so ga povabili na pogajanja v kabino posadke, je spet dobil nekakšen oster izraz, in ko je odšel, je bombo previdno nosil pred sabo.

Eden od potnikov je rekel:

“Sploh pa Pakistan ni najboljša možnost, ker tam živijo muslimani in pri njih je strogo prepovedan alkohol.”

“Poglej ga, kako se je prestrašil! Saj imam vendar s sabo dva kovčka vodke!”

“No že ... kaj pa če te zaprejo zaradi kršenja zakonov?”

“Ne bo prvič.”

Varnostniki so še kar napletali in razglabljali, ko se je pojavil komandant zračne ladje in s prijetnim glasom sporočil:

“Vse je v redu, tovariši. Oblastem se je predal ta prismojeni terorist, brž ko nam je uspelo razrešiti nekaj njegovih življenjskih problemov, in zato posadka nadaljuje let.”

V vseh treh oddelkih je nastopila neprijetna tišina. Naposled je eden od potnikov rekel:

“Naj pride ven, radi bi mu pogledali v oči!”

“Tako je! Naj pride ven, da mu povemo, kakšen ničvrednež je in baraba!”

“Ne bo šlo, tovariši, on je zdaj tako rekoč v hišnem priporu ...”

“Potem pa mu sporočite splošno mnenje, da je čisto navaden ničvrednež in baraba.”

Za ene je samota pač samota, drugi hrepenijo po njej, so pa tudi taki, ki samoto pozitivno izkoristijo.

Serjoža Mislin samoto pozitivno izkorišča; po navadi se mu tretji dan po odhodu žene in hčerke v zdravilišče za pljučne bolezni nenadoma prikrade v prsi nekakšna tesnoba, zazdi se mu, da na svetu obstajajo le še gore umazane posode, kupi neopranega perila in domači ljubljencek, papagajček Koka, ter se pojavi neustavljiva želja, da bi koga strašno opsoval; takrat popije pol litra vodke in sede k telefonu.

Zadeva se začne, ko zavrti prvo številko, ki mu pade na pamet, da bi po možnosti napletel čim daljši pogovor. Zavrti, denimo, številko 234-26-14 in s pritajenim dihom posluša dolgotrajno zvonjenje. Na drugem koncu žice nekdo dvigne slušalko in pravi:

“Halo?”

* Kolyma: reka v Sibiriji (op. prev.).

Serjoža Mislin vpraša:

“Lahko dobim Leno?”

“Napačna številka,” odgovori telefonski naročnik.

Serjoža Mislin ponovno zavrti številko 236-26-14 in spet zasliši:

“Halo?”

“Lahko dobim Leno?”

“Katero Leno?!”

“Kaj jih imate več?”

“Ne, niti ene! Pokličite pravo številko!”

Ponovno zvonec in spet:

“Halo?”

“Lahko dobim Leno?”

Kratka pavza, nato pa odgovor:

“Mislim, da lahko. In zakaj, pravzaprav, ne? Če se da dobiti Katjo, Natašo, potem se da verjetno dobiti tudi Leno. Zakaj pa ne? Človek božji, ali poznaš tisto ljudsko pesmico:

*Naj gospa bo taka al' taka,
prav zares vsako ... čaka!”*

“Po pravici povedano, ne maram poezije. In zakaj bi jo sploh imel rad, saj v življenju nihče ne govori v verzih?”

“Pa kaj potem, če ne govorimo v verzih?! Sploh pa je tole nekakšen grobo utilitarni pristop k problemu, saj v življenju, denimo, tudi nihče ne pleše pa-de-de, pa kljub temu vsi obožujejo balet.”

“Pa-de-de se pleše v življenju, le da se mu pravi – krakovjak.”*

“Pa tudi, če je tako, vseeno je to le izjema, ki potrjuje pravilo. Ali ne vidite, da sta umetnost in življenje med seboj povezana, obstajata nekako vzporedno, na dveh ravninah, ki se ne sekata.”

“Ne razumem ...”

“Tu ni kaj razumeti! Tiri, če jih gledamo v perspektivi, se sekajo samo v naši domišljiji. In tako je tudi tukaj. Življenje je proces, umetnost pa rezultat, življenje ne napaja umetnosti, medtem ko umetnost napaja življenje.”

“Kako, ne napaja?! Kaj pa če, recimo, kdo naslika moj portret?”

“Ne gre samo za to, da kdo naslika vaš portret, ampak predvsem za to, da umetnik prikaže lastno videnje narave in se tako dvigne do abstrakcije, do predmeta kot takega, ki z resničnostjo sploh ni več povezan. In takrat ustvarja čisto lepoto. In ker čiste, povsem izoblikovane lepote v naravi ni, lahko z vso pravico trdimo, da življenje ne napaja umetnosti, medtem ko umetnost napaja življenje.”

“Strašno zapleteno razmišljate ...”

* (Krakovjak: poljski narodni ples (op. prev.).

“Sploh ne. A če vam je nerazumljivo, bom povedal drugače: glavna naloga umetnosti je človeka nenehno opozarjati, da ga je ustvaril Stvarnik. Torej je logika taka: če sem jaz sposoben ustvariti simfonijo, si enako tudi ti sposoben nekaj ustvariti, če sem jaz po svoje bog, si tudi ti po svoje bog, samo potrudi se.”

“Za kaj naj se trudim?”

“Ja, za to vendar, da bi bil vsaj malo bolj kot koza podoben tistemu, ki te je ustvaril, Stvarniku. Saj je bilo rečeno: bodite kot vaš nebeški Oče, ki je neskončno dober in milosten, odpušča zlo, ljubi svojega bližnjega kot samega sebe ter na koncu koncev nikakor ne bi nikoli za pet rubljev zaklal soseda.”

“Kaj pa če je to kljub vsemu nenormalno?”

“Pa o čem jaz govorim?!”

“Dobro, no,” pravi Serjoža Mislin spravljivo, “jemljem tole kolobocijo – kot se reče – na znanje.”

Treba je reči, Serjoža ni končal niti osnovne šole, ker je že v zelo nežnih letih zbežal od hiše in se prav do poziva v vojsko potepal po deželi, res pa je, da je, medtem ko sta bili žena in hčerka v zdravilišču za pljučne bolezni, vendarle pridobil nekakšno izobrazbo.

Moskva, Balaklavaska ulica, vogalna hiša, za katero se skriva vsakdanje majhno novomoskovsko dvorišče, pravzaprav kompozicija, sestavljena iz otroškega igrišča, garaž iz valovite pločevine, skupine starih topolov, miz za igranje domin, približno dvajsetih že nekoliko zarjavelih avtomobilov, betonske stražarnice kdo ve česa ter iz grmov krhlike in španskega bezga. Za mizo za igranje domin sedi možakar s pleteno kapo na glavi, kadi in zlovoljno gleda soseda s sosednjega stopnišča, ki se iz ukradene vrtno ograje trudi izdelati nekaj podobnega ograjici za rože. Možak s kapo gleda, gleda in nazadnje reče:

“Učenjaki pišejo, da bo čez deset tisoč let tam, kjer je Moskva, eno samo veliko morje ...”

Ob teh besedah se mu v očeh pokaže tiha žalost, kot bi nehote pomislil na pokojne starše ali nasploh na življenje, ki je kar tjavdan minilo.

“Predstavlja si: niti Balaklavske ulice niti Oktobrske kinodvorane niti trga treh kolodvorov – ena sama voda!”

“Ja, in?” vpraša sosed in še naprej tolče s kladivom po lesu.

“Ah, nič ...” pravi možak in s predirljivim pogledom zre v daljavo.

Pripeljal se je pokrit tovornjaček, šofer in njegov pomočnik sta med stokanjem, sopihanjem in zmerljivkami začela z njega raztovarjati rabljen hladilnik.

“Ljudje si po nepotrebnem delajo skrbi,” pravi možak. “Jaz pa verjetno kmalu še televizije ne bom več gledal. Sploh ker je televizor pokvarjen. Vera pravi: popravi ga. Jaz pa pravim: kaj bi ga popravljaj, ko bo pa tako ali tako čez deset tisoč let tam, kjer je Moskva, eno samo veliko morje ...”

V naselju Krasnoarmejski, ki leži v Totemskem okraju, v Vologodski pokrajini, se je pokvaril vodovod. Tu je bilo življenje tako dolgočasno, da so se spočetka prebivalci tega dogodka celo razveselili, a sčasoma sta veselje zamenjala nemir in tesnoba. Ker pa se je bilo treba po vodo voziti v sosednjo vas Novoselki, kar je sicer čisto zanimivo, so ti obiski Novoselčanom prav kmalu postali nadležni, zato so blizu vasi postavili kordon znano hudih mož. To je Krasnoarmejčane do kraja potrlo, in mimogrede povedano, po nepotrebem: tepci bi morali vedeti, da se dogajajo čudne stvari, če spraviš ljudi v obup.

Prizadelo pa jih je še nekaj: za noben denar ni bilo mogoče dobiti niti približno ustreznih vodovodnih cevi. Ukradli so tovarniško cev za drobilec kamenja, kakih petnajst kilometrov od naselja, pa je takoj naslednji dan prišla policija, zasegla plen, udeležencem tatvine pa zagrozila, da jih bodo prisilno izselili.

Takrat so poslali sla na rajon; sel se je zglašil pri sekretarju rajonske partijske organizacije.

“Stvar je tale,” pravi, “zemlja je močvirna, voda kroži v naravi, celo naselje pa umira od žeje, kot kakšni beduini! Imaš pa nimaš! Pomagajte nam, tovariš sekretar, dobiti sto metrov vodovodnih cevi!”

Sekretar odgovori:

“Kljub sorazmerno planskemu gospodarstvu česa takega ni v naših rezervah. Sto parov gumijastih škornjev – to lahko dobite ta trenutek, vodovodnih cevi – tega pa nimamo.”

Morali so poslati odposlanca na pokrajinsko upravo; prišel je odposlanec v Volgodo in začne ga prevzemati navdušenje, saj vidi, da je vse naokrog voda; toda proti večeru se mu je razpoloženje pokvarilo, saj je, kot se je izkazalo, potekal v pokrajini mesec boja s pijanstvom in alkoholizmom in nihče na pristojnih mestih ni hotel niti slišati o preskrbi z vodo na vasi.

Nato so začeli pošiljati pisma na vse konce in kraje, celo na vrhovno sodišče so ga poslali. Dobili so nekaj odgovorov, oglasili so se tudi specialisti za melioracijo iz mesta Kokčeta, a zaradi tega ni bilo Krasnoarmejčanom prav nič lažje; vode ni bilo prej in je še vedno zdaj ni.

Tedaj se je zgodil pravi čudež: nekako proti večeru je priletel z neba državljan Združenih držav Amerike, neki William Dubs, kot se je kasneje pokazalo milijonar, ki je sam, z lastnim zrakoplovom potoval okoli sveta in zaradi okvare nad okrajem Volgoda pristal na obrobju naselja Krasnoarmejski, točno med sušilnikom žita in spomenikom na čast 50-letnici oktobrske revolucije. Odnosi med našima državama so se takrat že nekoliko otoplili, tako da gospoda Dubs niso zaprli v temnico, ampak so, nasprotno, iz rajonske uprave poslali načelnika državne varnosti, da bi gospoda varoval in mu bil sploh v vsem na voljo.

V Krasnoarmejskem so Američana tako toplo sprejeli, da se je ta sprva čisto zmedel: namestili so ga v kabinetu predsednika lokalnega sovjeta, ga obložili s

celimi kupi različnih jedi, mu kdo ve zakaj podarili novo kolo, mu iz zdravstvenega doma poslali bolniško sestro, da bi mu stregla, in ga že isti večer tako napojili z domačim žganjem, da se mu je že pred nočjo zavezal jezik. Seveda je bila vsa ta ustrežljivost vaščanov, kot običajno, popolnoma nesebična, pa vendar se jim je v duše prikradlo tisto zadnje upanje, da bo Američan morda le popravil vodovod. Očitno so si v svoji preproščini verjetno mislili: če je Američan in milijonar, mu ne bo težko popraviti vodovod, saj je tudi Šved Rjurik ustanovil rusko državo, in mar ni bila ravno pod Nemko Katarino naša Rusija najmočnejša med državami ...

Po pravici povedano, ni znano, ali so se njihova pričakovanja uresničila ali ne, znano pa je: v prostorih lokalnega sovjeta visi na častnem mestu portret Američana, ki ga je po spominu naslikal tukajšnji kinooperater, šolarji pa od takrat pišejo pise njemu na čast.

Žena Kolje Voronkova je bila izredna: odlično je kuhala, tekoče govorila špansko, bila osupljivo lepa, kar pa je poglavitno, veljala je za najodličnejšo gojiteljico kaktusov svojega časa in svoje dežele. V predmestju Moskve, blizu postaje Oddih, kjer sta imela zakonca počitniško hišico, je soproga postavila celo vrsto rastlinjakov, kjer je dolga leta nadvse skrbno opravljala svoje vzgojiteljsko delo, pa tudi na odprtem delu njunega posestva je raslo raznoliko eksotično cvetje. Njen najnovejši dosežek na področju floristike je bil spet nekakšen eksotični kaktus, ki ga je vzgajala z neznosnim trudom in ga tako zavzeto negovala, kot pri nas niti v boljših družinah ne skrbijo za novorojenčke, mlade družine in zaslužne starce skupaj.

Imela pa je eno slabo lastnost: Tamara Ivanovna je bila stroga in s svojim možem je tako grdo ravnala, da ni smel brez dovoljenja niti na postajo po cigarete, dogajalo pa se je tudi to: on bi rad malo posedel pod grmom krhlike in sanjaril o Benetkah, ona pa ga je nagnala kopāti.

Bodi tako ali drugače, Nikolaju je končno prekipelo in v obupu se je sklenil maščevati. Ko bi vnaprej vedel, da bo maščevanje še povečalo slavo njegove soproge in da se bo nazadnje njeno ime še pojavilo v dodatnem zvezku Britanske enciklopedije, bi se seveda odpovedal svojemu zahrbtnemu naklepu. Vendar ni poznal zakona, ki ga nasploh državniki, razni reformatorji in razžaljeni možje nikakor ne dojamajo: narediti hočeš grdobijo, pa se rodi usluga, in obratno.

Njegovo maščevanje je bilo res strahotno: ponoči je vstajal s postelje in vztrajno praznil svoj mehur na kaktus, da bi ga pogubil. Celo poletje je zalival rastlino in končno je v začetku septembra vzklikol dolg zelen ježkasti poganjek, ovenčan s pravljlično lepim cvetom. Čudo selekcije je bilo v tem, da je ta običajni kaktus spreminjal vonj glede na uro dneva: zjutraj je dišal po javnih straniščih na postaji Oddih, proti večeru pa po mešanici pijanskega zadaha, domačega tobaka in umazanih nogavic.

Nedaleč od pristanišča Hajfa, v nekem malem mestecu, tako majčkenem, da ima celo eno samo šolo, od jutra do večera vre. Pa naj bo v kavarni Privoz, v Rebinderjevi trgovini z mešanim blagom ali pa na mestnem trgu, v senci dateljnovih palm, povsod se sliši eno in isto – vneti prepiri, ki izvirajo iz različnih pogledov na preteklost. Sredi delovnega dne se, denimo, na ulici Žabotinskega srečata dva starčka, s slamniki na glavah – eden ima v rokah metlo, drugi prenosno svetilko – pozdravita se in začneta:

“Kakšno vreme imamo, pravi blagoslov, ne najdem drugih besed!”

Prijatelj v odgovor:

“V Leningradu imajo pa dež.”

“Nam pa Bog daje vreme, kot se spodobi, brez teh sovjetskih neumnosti ...”

“Katerega Boga imate v mislih: Boga očeta ali Boga sina?”

“O našem domačem bogu Jahveju govorim. Sploh pa ne razumem, zakaj me napadate!”

“Nič vas ne napadam, preprosto ne morem verjeti, kako znajo nekateri pametnjakoviči kar mimogrede obračati svoja jadra.”

Jaša Šakelj, zamišljeni gospod, ki že vrsto let ne more razumeti, zakaj je njihovo mestece edina naseljena točka na severu države, kjer imajo težave z redno dobavo petindevetdesetoktanskega bencina, sedi na pragu svoje starinarnice in s škodoželjnim zanimanjem prisluškuje starčkoma; malo naprej stojita dva policista in tudi prisluškujeta pogovoru, le da se na njunih obrazih zrcali razdraženost, ki prehaja v odkrito sovraštvo.

“Na kaj pa namigujete?”

“Namigujem, pošteno rečeno, na dvajseti partijski kongres, ko se je pojavilo toliko privrženecv leninske etike, kolikor jih ni bilo niti v Leninovih časih. In to v glavnem sami strokovnjaki za žaganje drv. Tisti pa, ki so bili že od mladih nog zvesti leninskim normam partijskega življenja, sploh niso prilezli iz ustanove, ki ima sedež na vogalu Vojnova in Litejnaga, v Veliki hiši.”

“Kakšna neumnost! Vsak nov trenutek narekuje svoja pravila. Če si partijec, si dolžen upoštevati politično orientacijo, geslo trenutka, pa četudi bi bilo ‘Komsomolec – na letalo!’.”

“Kaj pa partijska vest?”

“Partijska vest – to je, če si kot vkopan na liniji CK-ja.”

“Kaj pa če že od vsega začetka Delavske partije ta linija ni pravilna? Kaj če je v nasprotju z ideali komunizma in s prevlado ustvarjalnega dela?!”

“Kakšni ideali? Kakšen komunizem? Zbudi se, tovariš!”

“Jaz sem se zbudil že leta šestintrideset in dojel, da pot v komuno ne pelje čez take in drugačne obrate!”

No, in tako naprej v istem duhu. Kmalu je prišel odmor za kosilo, na ulici se je pojavila kot ponorela množica, sonce je pripekalo, za vogalom, v prečni ulici je šumela tržnica. Policista sta malo postala, rekla starčkoma nekaj žaljivega in odšla. Jaša Šakelj ju je pogledal izpod čela in rekel:

“Vse bi še šlo, ampak antisemitizem v Izraelu – to je pa preveč.”

Ko se je pri nas začelo obdobje vsesplošnega neplačevanja obveznosti, so se kmetje v upravi kolhoza "Prava pot" prijeli za glave, ker prav nikomur ni bilo jasno, kaj storiti z vsakoletnim pridelkom lanu. Pred dvema letoma, ko je blagovni promet še potekal po formuli Karla Marxa, je kolhoz tako rekoč izpulis lanokombinatu po sto štirideset rubljev za tono, lani kombinat za lan ni plačal niti kopejke, je pa, resnici na ljubo, poslal štiri vagone drv, to jesen pa so se kmetje držali za glave, saj se brez jedače in pijače vendar ni dalo živeti, ampak bodisi v državni blagajni ni bilo več denarja, bodisi so tkalnice povsod prenehale delati, bodisi se je to ali ono zgodilo z Zemljinim magnetnim poljem, lanu so se vsi branili.

A velik je ruski Bog – in počasi se je spletla takale veriga: neka tovarna v Kursku je menjala smodnik za lan; tega je potem pošiljala nekam v tujino, smodnik je kdo ve zakaj potrebovala livenska pekarna, ta pa je imela nekakšen višek goriv in maziv, za katera se je zanimala Mobilna enota za vzdrževanje cest št. 17 in ponujala v zameno medicinski alkohol, medicinski alkohol pa so nujno potrebovali v 2. mestni bolnišnici, poimenovani po 10-letnici oktobrske revolucije – in tako se je kolhoznikom iz "Prave poti" ponudila možnost za celoletno brezplačno zdravljenje v 2. mestni bolnišnici, poimenovani po desetletnici oktobrske revolucije.

Ta nenavadni rezultat kmetijskega pridelovanja je bil med kolhozniki sprejet ne samo z odobravanjem, ampak celo z velikim veseljem. Prej zdravljenje pri njih ni bilo ravno v navadi, celo nekako sramotno je bilo zaradi nekakšne neznatne bolečine pohajati naokrog, zdaj pa, kot bi jih nekaj pičilo: kar naenkrat so vsi začeli govoriti o boleznih, iskati pri sebi simptome in prebirati poljudno medicinsko literaturo, se norčevati drug iz drugega, obsojati ljudsko zdravilstvo, in kot so prej skupinsko hodili na polja delat, so se zdaj v prenapoljenih avtobusih vozili na zdravljenje v 2. mestno bolnišnico, poimenovano po 10-letnici oktobrske revolucije.

Najprej so šli vsi kolhozniki, od dojenčkov do starčkov, na preiskave za odkrivanje neznanih bolezni, kakršnih, seveda, pri nikomer niso našli, nato jim je zobozdravnik zaplombiral tako pokvarjene kot tudi zdrave zobe, kmalu so se navadili hoditi na terapevtsko telovadbo, si dali vsi po vrsti izrezati slepiče in nazadnje so, ne glede na okulistovo protestiranje, vsi začeli nositi očala. Zaradi navala kolhoznikov so se pred vrati ordinacij naredile neskončno dolge vrste, a tudi v vrstah niso kar tako izgubljali časa, ampak so razpredali take ali drugačne poučne pogovore.

"In kako so tile kmetje živeli pred revolucijo, ko medicinske oskrbe na vasi sploh ni bilo?"

"Zato pa, je pravil moj ded, so pod carjem vedno imeli klobas; kakor koli že – lačni niso bili!"

"Ja, to je res."

“Potem pa so komunisti dokončno odpravili klobase in namesto njih uvedli dodatno, petindvajseto uro dneva pod imenom ‘politična ura!’”

“Zato pa smo imeli pod komunisti pravičnost in medicinsko oskrbo na vasi!”

“Ja, to je res.”

“Pa denar smo tudi imeli takrat, desetake, se spomnim, petake, papirnate trirubljevke. Klobas res ni bilo, denarja pa, kolikor se spomnim, je bilo, sicer ne veliko, a vedno nekaj.”

“Zato pa so se pod demokrati spet pojavile prejšnje klobase!”

“Denarja pa ni ...”

“Ja, to je res.”

In cela vrsta se zasmee, čeprav, kot se zdi, ni tu prav nič smešnega. Sploh so bili to nekakšni nasmejani časi, kakršnih starci ne pomnijo od kolektivizacije naprej, ko so se v vaški trgovini pojavili prvi sojini bonboni in si je kulak Stanislav Manok za hišo postavil stranišče na štrbunk. Celo predsednik kolhoza, Sergej Ivanovič Barsukov, sicer mrk človek, se je kar naenkrat začel popolnoma brez vzroka smejati. Pa so ga vprašali:

“Sergej Ivanovič, zakaj pa si tako vesel?”

“Ker sem pomislil: kaj pa če bi nam za lan ponudili brezplačne obredne usluge, kaj pa potem?”

Toda naslednje leto je kolhoz “Prava pot” zamenjal lan za kroglične ležaje za “žiguljo”,* ta menjava je povzročila tak val veselja, da so trem članom uprave od smeha popokali šivi.

V začetku sedemdesetih let, ko se je tu in tam med študenti začelo nezadovoljstvo zaradi vpadov naše vojske v sosednji Afganistan, se je na Sverdlovski univerzi pojavila ilegalna organizacija, ki je širila na pisalni stroj napisane letake z izrazito provokativno vsebino, čeprav ne bi mogli reči, da je šla že čez mero. Na koncu se je izkazalo, da je edini član celotne organizacije večni študent Ivan Rukomojnikov, skuštrani očalar, ki je, verjetno zgolj iz protesta, na poljski način izgovarjal črko L. Sicer pa je na zaslišanjih po večini molčal. Preiskovalec ga je, denimo, spraševal:

“Pa vas ni sram, bi rekel, ukvarjati se z grdobijami, medtem ko vaši vrstniki v Afganiju prelivajo kri?”

Rukomojnikov molči.

“Mladina sodeluje v velikih gradnjah, bi rekel, živi dejavno življenje, vi pa sestavljate sramotilne spise, širite klevete ...”

Rukomojnikov molči.

“In od kod ste se sploh vzeli, obrekovalci, ni mi znano! Nič ni po vaše, nič vam ni prav!”

Rukomojnikov molči.

* Žigulja: ruska znamka avtomobila (op. prev.).

“Povejte no, s čim konkretno niste zadovoljni?”

“Iskreno?” naenkrat vpraša Rukomojnikov.

“Ja, bi rekel, iskreno!”

“Z ničimer.”

Mnogo prej, kot se je v naši atomski energetiki začel kazati konec cenzure, se je neki Kovaljov navdušil za proučevanje vzročno-posledičnih odnosov v industrijski dejavnosti. Takrat je sociologija lahko komaj kaj zadihala in s to vedo se je zgodilo nekaj podobnega kot pri zastrupitvi s kisikom, metalo jo je iz ekstrema v ekstrem, na primer od maltuzianizma k neoromantizmu, in na vrhu so že razmišljali, kako bi jo spet prepovedali. Kasneje se je Kovaljov po neki nezgodi nehal ukvarjati z raznimi neumnostmi, toda takrat v šestdesetih letih se je poglobljajal v svojo sociologijo z vsem srcem. Na koncu se je že tako izuril, da je, izhajajoč iz teorij očetov utemeljiteljev lahko odkril trdne vzročno-posledične povezave, kjer si že bodi, pa čeprav med ustavitvijo glavnega tekočega traku v kremenčugski tovarni avtomobilov in zamenjavi partijskega vodstva v Ulan-Udi. Nedvomno bi se mu posrečilo dokazati tudi medsebojno odvisnost lastnosti nitrolaka kemične tovarne v Odesi in premaknjenim drugim vratnim vretencem.

V tistem času, ko je Kovaljov končeval svojo magistrsko nalogo, so mu dali novo dvosobno stanovanje blizu rečnega пристanišča in vse bi bilo v najlepšem redu, ko le ne bi bili kopalnica, kuhinja in stranišče pobarvani z ogabno sivo zeleno barvo. Kovaljov se je odločil kar najhitreje odstraniti to nepopolnost, kupil je v državnem magazinu dve steklenici acetona za odstranjevanje barve in ga zлил v cinasto posodo; toda njegova žena, akademsko raztreseno bitje, misleč, da je v skledi voda, ki jo je sama vnaprej pripravila za pranje in nanjo pozabila, je v aceton namočila moževo najlonsko srajco, belo z modrimi progami, ki jo je imel še posebno rad; ko je Kovaljov opazil na dnu posode gumbe, ki so ostali od srajce, mu je bilo takoj vse jasno in se je tako razburil, da je začel po omarah iskati cigarete, čeprav je že zdavnaj nehal kaditi; medtem je žena spoznala napako, se zavedela vse teže svoje krivde in v obupu zmes acetona in srajce zllila v školjko; Kovaljov se je zaprl v stranišče, prižgal cigareto in vžigalico odvrigel podse – odjeknila je eksplozija; vrata je vrglo s tečajev, sam Kovaljov pa je priletel iz stranišča s težkimi opeklinami spodnjega dela telesa in premaknjenim drugim vratnim vretencem.

Kot smo že rekli, se je po tej nezgodi zanimanje Kovaljova za vzročno-posledične povezave v industrijski dejavnosti občutno zmanjšalo. Sicer pa se je menda njegova ljubezen do sociologije ohladila predvsem zato, ker zanj tu ni bilo nobene skrivnosti več. Celo tedaj, ko so se pri nas začeli zaradi pridobitve dejanske volilne pravice nevarni tektonski premiki, ko je prerod nacionalne in rasne samozavesti pripeljal k drastičnemu porastu prometnih nesreč, ko so zaradi svobode govora začeli vodko izdajati na bone in so se vsi samo še čudili,

kako močno pri nas delujejo vzročno-posledične povezave, se je Kovaljov samo žalostno, preroško nasmehnil in rekel:

“Dragi moji, to še ni vse.”

Volodja Klejmenov – višji mehanik, dober fant, knjižni molj, samec, ampak ne zakrknjen, kar tako ... da bi lahko plul po morju, ne da bi ga skrbelo za lastno čast – se je odpravljaj na trimesečno plovbo. Ob slovesu je vodka tekla v potokih, jedli so sveže pripravljene rake, prepevali so in se tako vneto prepirali, da je bilo treba na stežaj odpreti okna, ker je bilo v sobi kar nekako tesno od samih glasov.

“Kaj pa lahko pričakuješ od komunističnega režima, če je komunist – psihično nepolnovredno bitje?! Takoj bom razložil, zakaj: zato, ker je zanj značilen na glavo postavljen vrednostni sistem, komunist, recimo, v principu ne mara človeka, človek je zanj zlo, ki ga je potrebno na neki način premagati. Ljubi pa proletariat, napredno družbo, svobodoljubne narode sveta, torej same tako neverjetne abstrakcije, da je v primerjavi z njimi še sveta trojica ravno toliko konkretna kot klobasa.”

“Nečesa ne razumem, mar kaj propagiraš – razredno družbo, tepec?!”

“Pa tudi, če bi res propagiral razredno družbo, kaj to tebi mar?”

“Zato ker se je moj ded pod Budjonom* boril!”

“Naj bi raje kruh služil tvoj ded. Saj sodelovanje med stanovi rodi ‘švedsko varianto’, rezultat razrednih razprtij pa je – en par čevljev na štiri ljudi! Nikoli ne bom pozabil, fantje moji, ko smo kot otroci imeli, jaz in moji trije bratje, en sam par čevljev ...”

“Ne, tepec, naravnost povej: naj živi kapitalistično izkoriščanje dela, kaj?!”

Z eno besedo, poslavljanje se je zavleklo in Volodja Klejmenov se je naslednje jutro ves neprespan pojavil v pristanišču.

Natančno tri mesece ga ni bilo in medtem je marsikaj videl, prebolel je hongkonško gripo, rešil drugega pomočnika, ki se je zvalil s krova, v Kuala Lumpurju je obiskal javno hišo, v Malajski ožini je, čeprav res samo od daleč, opazoval gusarsko ladjo. In tako se je iz pristanišča vrnil domov s pletenim kovčkom, ki ga je kupil v Macau, odprl vrata svoje sobe in videl: vodka že spet teče v potokih.

“Neskončno prav so imeli slovanofili, ko so rekli, da je ruski človek po naravi socialist. Vendar pa, v kakšnem smislu je, hudiča, socialist? V tem, da so njegove potrebe minimalne, ni mu potrebno, da bi mu bilo dobro, če o tem sploh razmišlja, mora mu biti le znosno, in v tem je po mojem poročstvo za zmago velikega oktobra!”

“Saj ravno v tem je problem, tepec! Vsem ne more biti dobro, vsem je lahko le znosno, to pa že malo manj buri razredne duhove ...”

* Budjoni, Semjon M.: sovjetski maršal, med revolucijo in državljansko vojno uspešen konjeniški poveljnik (op. prev.).

Končno so Volodjo Klejmenova opazili, eden od prijateljev je pogledal morjeplovca in rekel:

“A, ti si ...”

Volodja je bil užaljen, rekel pa ni nič.

Kakšno pravzaprav je to naselje mestnega tipa z nenavadnim imenom Stekloduv: nezazidani prostori med hišami, porasli z lobodo in posejani z ostanki nekakšnih kovinskih konstrukcij, med njimi štiri ulice, ki se pod različnimi koti spuščajo proti dvonadstropni stavbi krajevnega sovjeta, zgrajeni iz silikonske opeke, pred njo cvetlična greda in srebrikasti doprski kip voditelja in malo bolj desno večno zaprta prodajalnica piva; hiše tukaj gradijo iz brun in jih obijajo s pločvino, jih krijejo s skrilom, ki se kaj kmalu pokrije z mahom, iz dimnikov pa že drugo leto začne poganjati grmovje; ulice v naselju so kdo ve zakaj široke kot v kakšnem velemestu, le da so, seveda, netlakovane in se zato nad njimi v sušnih obdobjih valijo oblaki črnega prahu, kot bi gorelo, ob deževnih dneh leta pa se, kot pravijo, čeznje ne prebijete ne peš ne na konju.

Strašansko dolgčas je tam, ker se je v lokalnem kulturnem domu pred dvema letoma zrušil strop in zdaj je velik dogodek že, če se v pijanosti stepejo tamkajšnji obrtniški oderuhi in pobje iz steklarne, o čemer potem še dolgo vsi govorijo, ali pa če spet razbijejo vse šipe v podružnici livenske obrtne šole ali v trgovino pripeljejo kakšne eksotične izdelke, kot so na primer posebni strojčki za britje nog, ali pa če se po nesreči kdo zastrupi z izpušnimi plini. Edina naselbinska znamenitost je Vitja Samohodov, ki velja za lokalnega čudaka.

Pravzaprav je Viktor Andrejevič Samohodov sposoben, iznajdljiv in prizadeven človek, le da mu je v Stekloduvu nekako tesno, kar duša se mu trga ... Od samega dolgčasa se je naučil esperanto in v počastitev tega podviga postavil za svojo hišo spomenik Zamenhofu,* na streho si je montiral vetrnico za pridobivanje električne energije, aklimatiziral je drevo kruhovca in v kolnici je imel mravljinčarja, da so ga otroci hodili gledat kot v živalski vrt. Žena ga je vikala in je vedno stala za njegovim stolom, kadar je jedel.

Nazadnje je Samohodov prišel na idejo, da bi si v naselju zgradil svoj metro. Ta zamisel je imela seveda zaznavno predzgodovino: še pred četrto podražitvijo vodke se je Viktor Andrejevič pojavil v krajevem sovjetu s projektom, po katerem bi podružnico livenske obrtne šole spremenili v politehnično fakulteto; lokalna uprava je ta drzni projekt seveda zavrnila, in med nasprotnima stranema se je vnel spor, ki je sčasoma prerasel v pravo sovraštvo; in ko je Samohodov malodane že vsak dan hodil v krajevni sovjet delat zdraha, si je rekel: “Kaj si bom vsak dan brusil podplate, rajši si zgradim metro.”

Sprva je imel Samohodov namen izkopati tunel le od svoje hiše do krajevnega sovjeta, a kmalu se je v njem prebudila želja po širši družbeni koristnosti in

* Zamenhof: poljski lingvist, oče esperanta (op. prev.).

odločil se je potegniti progo čez celo naselje, od steklarne do urada za preskrbo z žitom. Ker je bil Viktor Andrejevič človek akcije, je v najkrajšem času izdelal potrebne izračune in načrte, izvedel poskusno vrtnanje zemlje in še pred oktobrskimi prazniki šestinsedemdesetega leta začel graditi svoj metro. O kakšni mehanizaciji seveda ni bilo niti govora, zato je kopanje potekalo po starem načinu dedov: motika, lopata, samokolnica, leseni podporniki.

Praktično isti trenutek, ko je Samohodov prvič zasadil lopato v zemljo, je predsednik krajevnega sovjeta Vorobjov poklical k sebi policista Pjatkina in rekel: "Poslušaj, poročnik, kako bi ukrotili tega norca?"

Poročnik Pjatkin, ki se je že od mladih nog po malem bal Samohodova, ni takoj našel pravega odgovora.

"To ti je pravi sveder!" je medtem nadaljeval Vorobjov. "Če ga pravočasno ne privijemo, bo lastnoročno zgradil vesoljsko ladjo in odletel! Ali pa bo skopal podzemni hodnik do norveške meje! Ali pa se bo naučil iz zraka kuhati žganje!"

"Mislim, da bo v tem primeru potrebno precej zvijačnosti," je zamišljeno rekel poročnik. "Zapreti ga ne moremo, ker ni naredil nič nezakonitega, poklicati ga v upravo na zagovor tudi ne moremo, ker nas bo potem vlačil po sodiščih, lahko pa bi ga, na primer, poslali na pokrajinsko upravo, da se pogovori o preobrazbi obrtne šole v fakulteto."

"Ja, pa potem?"

"Nič. Od tam se sploh ne bo več vrnil, ko bo zaslutil vse, kar se mu tamkaj ponuja. Imel bo vse in Norveško in vesolje in žganje."

Kot da bi bil poročnik jasnovidec, vendar se njegova napoved ni v celoti uresničila.

Medtem je Samohodov kopal tunel: po osem ur na dan, po dobri stari metodi – motika, lopata, samokolnica, leseni podporniki. In tako je pol leta gradil metro, potem pa obupal. Obupal pa je zato, ker ga je zapustila žena; nekaj časa je še prenašala gradnjo podzemne železnice na domačem dvorišču, nato pa ji je prekipelo in je odšla.

"Dosti je! Ne morem več, Viktor Andrejevič," je rekla ob slovesu. "Že tri leta vas za božjo voljo prosim, da bi postavili školjko v stranišču, vi pa gradite enkrat elektrarno, drugič spet metro!"

Samohodov sicer ni bil kdo ve kako navezan na svojo ženo in začela ga je že spravljati ob živce s svojimi pripombami glede straniščne školjke, a to nepričakovano izdajstvo ga je tako položilo, da se je zavlekel v posteljo: ne jedel ni ne pil, strmел je v strop in razmišljal o ženskem sleparstvu in drugih žalostnih rečeh. Na noge ga je spravilo šele vabilo iz krajevnega sovjeta; takoj je pohitel tja, prevzel potni nalog in se odpravil na pokrajinsko upravo, razpoloženje pa se mu je mahoma popravilo.

Kasneje, že v Orlu, je popolnoma nepričakovano vzel za talca vodjo pokrajinskega oddelka za narodno prosveto, pri čemer je za vedno ostalo nepojasnjeno, kaj ga je napeljalo k temu predrznemu dejanju, in kar za dolgo so ga zaprli. Pravzaprav so ga najprej poslali na psihiatrično opazovanje in šele nato

zapri. Zanimivo je, da so ga strokovnjaki ne le razglasili za razsodnega, ampak so celo občudovali njegovo sposobnost za netipični način razmišljanja. Vprašali so ga, na primer:

“Povejte no, zakaj rabite v naselju politehnično fakulteto?”

Odgovoril jim je:

“Razumite: človeku se kar duša trga!”

Tole je zgodba o tem, kako se je ženil Aleksej Korovič. Ni sicer tako napeta, kot igra *Svatba Krečinskega*, je pa kljub temu dokaj dramatična.

Pred mnogimi leti je h Koroviču dedu, enemu zadnjih še živčih udeležencev naskoka na zimsko palačo, prišel iz Čistopolja njegov stari prijatelj, tudi zagrizeni boljševik, z njim pa sta prišli njegova vnučka Ljubov in njena prijateljica Vera, ki sta si bili med sabo malo podobni. Boljševikova vnučka se je Alekseju Koroviču takoj prikupila; ko jo je zagledal, se je v njem zganilo nekaj lepega in tako se je sama od sebe začela razvijati zgodba. Stara tovariša sta ga malo srknila, kolikor so jima pač še dopuščala leta, poslušala sta pesmice svoje mladosti, kot na primer:

*Jaz tudi gramofonček 'mam,
a ga ne navijam več ...*

in sta malo obujala spomine, malo razpravljala o ljubezni. Takole je rekel Korovič ded:

“V tistih surovih časih nam, seveda, ni bilo do poezije, ker smo vse svoje sile vložili v graditev in boj. A zaman! Pravzaprav ne zaman, kajti – ‘v vojni bojevanje, v miru radovanje’, kot pravi naš delavski razred.”

“Ja,” se je strinjal tovariš, “najti izvoljenko, tisto pravo med tisoči, to je velika radost, od katere sta odvisna življenje in usoda. Ne le, da ti skuha in opere, zvestoba do groba, to je tisto!”

“A, kot vemo, gre veliko vedno pod roko s smešnim. Pomnim, šestindvajsetega oktobra, v prestolni dvorani sta, dobro sem videl, sedeli v kotu dve posiljeni gospodični, udarnici iz ženskega bataljona in neutolažljivo jokali. Tako se je v novem zgodovinskem obdobju, ko je nastopil zmagoviti proletariat, začejala ljubezen.”

Aljoša Korovič je medtem živčno molčal, nepremično strmел v boljševikovo vnučko in napeto prisluškoval, kaj se dogaja v njegovi glavi, kot da bi se tam skrivala rešitev kakšne skrivnosti.

A usoda je hotela, da so naslednji dan Alekseja Koroviča vtaknili v celico preiskovalnega zapora, ker je upravičeno oštel postajnega policista; kot nalašč so prejšnji večer izdali ukaz “o poostrenem boju s krajami na železnici”, in proti Alekseju so sprožili kazenski postopek zaradi cisterne polnomastnega

mleka, ki je izginila s postaje Moskva št. 3, v resnici pa zato, ker je upravičeno oštel policista.

Takoj ko so ga, pod pogojem, da nikamor ne odpotuje, izpustili, je začel tako silno pijančevati, da se po štirih dneh niti svojega imena ni več spomnil, pa tudi zgodba z boljševiskovo vnučko se je kar sama od sebe razvijala v zeleni smeri in se kaj kmalu končala z ženitvijo. Mladi soprog je iz same navade popival še kakšen mesec in se nato končno streznil.

Komaj je spet začel normalno živeti, ko se je lepega dne na obisk iz Čistopolja pripeljala njegova lastna žena ... Aleksej Korovič je pohitel pogledat, kdo neki v kuhinji pomiva posodo, in izkazalo se je, da je to prijateljica Vera, kar precej podobna boljševiskovi vnučki.

Sicer pa se je Aljoša Korovič kmalu sprijaznil s tem nesporazumom. In prav je naredil: z Vero sta preživela dolgo, srečno življenje, imela kup sinov, zbrala veliko knjižnico, postavila majhno hišico v Malahovki in umrla drug za drugim, istega leta.

Dvakrat tedensko je neki deklasirani revež z vzdevkom Barmalej prihajal čistit atelje kiparja Semjona Filakoj. Stalno prebivališče je, kot je bilo videti, imel na kijevskem kolodvoru, jedel je kdo ve kaj in zato je bil denar, ki ga je zaslužil pri kiparju, zanj življenjskega pomena: bil je natančen, vesten in je vedno prihajal točno ob dogovorjeni uri. Kadar se je Semjon Filako proti večeru zbudil in si začel zdraviti mačka z mešanico piva in limoninega soka, ga je vedno ganila brezhibna čistost, celo treznil se je bolj od občutja te čistosti kot od svojega napoja, čeprav se mu je, po pravici povedano, dostikrat zazdelo, da je s polic izginila katera od njegovih neštetihih miniaturic. In res, Barmaleja so mikale male plastike, pa tudi kar se tiče nelegalnega dobička, ni bil čisto nedolžen.

V atelje, denimo, je prišel mož v usnjenem plašču do gležnjev, človek, ki si je s špekulacijami s kerozinom prislužil celo bogastvo, se sprva ustrašil silnega smrčanja, ki je prihajalo od pijanega Semjona Filakoj, spečega na malem odru, potem pa s poudarkom rekel:

“Ste vi znameniti kipar?”

Barmalej je odgovoril:

“Jaz!”

“Me veseli!”

“Zase tega ne bi mogel trditi.”

Človek v usnjenem plašču je preslišal opazko in nadaljeval v prijaznem tonu:

“Rad bi kupil eno vaših prekrasnih miniaturic.”

“Mislim, da to ni za vaš žep. Sicer pa lahko pogledate. Tole je, na primer, delo, ki ponazarja velikega Gogolja med pisanjem. Tule stoji Gogolj, pred njim pisalni pult, na njem sveča ...”

“Meni se zdi tole bolj podobno predvojnemu pisalnemu stroju.”

“Nimam časa, da bi vas prosvetljeval. Lahko pa vam povem tole: umetniško videnje predmeta pogosto pomeni eklektično metodo upodabljanja, ki lahko v sebi združuje avantgardo, ekspresijo in kritični realizem hkrati. Samo gospodi, zastrupljeni z buržoazno kulturo, je to nerazumljivo.”

“Tudi buržoazna kultura je dosegla kar nekaj uspehov ...”

“Ja, prerokovanje iz dlani in kankán.”

“Dovolite: kaj pa Bacon? Pa Milhausen? Pa Dalí?!”

“To so samo ... božične razglednice za bedake. Prava kultura se rojeva na prazen želodec, iz trpljenja; ni zaman Rusija v avantgardi svetovne likovne umetnosti. Celo tako bi rekel: zadnji pravi kulturni narod v Evropi – smo, seveda, mi.”

“Dokaj čudno je to slišati v deželi, kjer do nedavnega še vžigalice niso gorele in kjer je bilo komaj mogoče kupiti spodobne hlače.”

“Kaj pa imajo hlače s tem?! Pravzaprav imajo res kar nekaj: ravno v tem je razlika med nama, kot predstavnikoma dveh nasprotujočih si razredov, da so naši vedno bolj za ekspresijo, vi pa ste odločno za hlače! To pa že ne, rajši bomo hodili okrog z golimi zadnjicami in se obenem vsak trenutek zavedali, da smo zadnji pravi kulturni narod v Evropi – seveda, mi.”

“Po mojem pa je vseeno bolje imeti pokrito zadnjico in hkrati kulturno hipotezo v glavi.”

“Potem to ne bo več Rusija, ampak vrag ve kaj!”

“Pa vendar morate priznati, da je čudno: Chagall zaradi nočnih aretacij, Tišler iz naveličanosti, Zverev zaradi pijančevanja – to je že nekako nečloveško.”

“Tu ni kaj storiti: usojena nam je pač svojevrstna pot.”

“Ne vem, no: v Belgiji, recimo, vsi hodijo oblečeni, pa je njihova likovna umetnost vseeno na nivoju ...”

“Potem se pa poberi v to svojo Belgijo, namesto da mene nadleguješ!”

Človek v usnjenem plašču je skomignil z rameni, se v zadregi obrnil in odšel. Na odru se je obrnil kipar Filako in kakšno minuto kasneje vprašal s hripavim glasom:

“S kom si se zdajle pogovarjal, Barmalej?”

“Nekdo se je zmotil in odprl napačna vrata,” mu je ta odgovoril in pri tem strašansko zavil svoje krvave oči.

Vendar pa se Barmalej po navadi ni spuščal v prepire s kupci, ampak jih je veselo presenečal s smešnimi cenami, po katerih je prodajal male plastike.

K Jeleni Sergejevni Potroškovi, uslužbenki prtljažnega oddelka na letališču Šeremetjevo-2, je priteknel ves poten Francoz in s simpatičnim naglasom dejal:

“Si morete misliti, mojih kovčkov ni! Vidite, v Moskvo sem priletel iz Pariza, kovčkov pa, si predstavljate, nikjer!”

Jelena Sergejevna je dala Francozu takle nasvet:

“Poglejte na tekoči trak s prtljago iz Ulan-Batorja. Verjetno so tam in se vozijo sem in tja.”

Francoz jo je nezaupljivo pogledal, potem pa se je kjub vsemu odločil, da bo upošteval njen predlog, in že ga ni bilo več. Pet minut kasneje se je spet pojavil in za sabo vlekel svoje kovčke, tako lične, da se jim je ime prtljaga prav malo podalo.

“Dovolite, da vas nekaj vprašam,” je rekel. “Kako ste uganili, da se moji kovčki vozijo sem in tja ravno na oddelku Ulan-Bator-Moskva?”

“Ja, vidite, jaz že zelo dolgo živim tukaj.”

“Ne razumem, pa vseeno, hvala!”

“Zdaj pa vi meni dovolite, da vas nekaj vprašam: Zakaj ste prišli sem?”

Francoz je v zadregi odgovoril:

“Tako dobri pisatelji so pri vas ...”

Tej trditvi Jelena Sergejevna ni mogla oporekati.

Res so dobri naši pisatelji, vedno imajo odgovore na vsa vprašanja, če pa že ne prav na vsa, pa na tista, ključna, prav gotovo.

Pisatelj Zujev je nastopal v knjižnici Dobroljubova, pa ga je nekdo iz dvorane vprašal:

“Zakaj se pravzaprav ukvarjate z bedarijami? Kakšno korist imamo od vaše literature, če pa si vse skupaj izmišljate? Dajte nam učbenik življenja, tovariš pisatelj, pokažite nam sredstva za boj proti zlu! Oni se navdušujejo nad opisi narave, kje iskati srečo – o tem pa niti besede!”

V dvorani je zašumelo razburjenje.

“Takale je ta stvar,” je rekel Zujev. “Učbenik življenja, kot na primer ‘Anti-Dühring’, in literatura, to sta dve različni stvari. Pa tudi v zvezi s srečo vam ne bom povedal nič določenega, da pa literatura varuje bralca pred nesrečo – to je dokazano medicinsko dejstvo.”

“Kako neki?”

“Takole: sedeš v kak tih kotichek in prebiraš knjižico in medtem ti, prvič, gotovo ne bo padla opeka na glavo, drugič, ne bodo te pomotoma aretirali, tretjič, v družini je mir, četrtič, denarja ne trošiš in, petič, nikogar nisi užalil!”

Dvorana je molčala.

Prevedla Špela Volavšek